

Ringmærkning i 100 år

Her i 1999 fejrer vi 100-året for fugleringmærkningens opfindelse. Og det ligger vist i sagens natur, at DOF som forening, og DOFT som foreningens videnskabelige organ, gerne vil bidrage til festlighederne. Derfor dette særnummer, der markerer jubilæet gennem nogle historiske skitser – ringmærkningen set i dansk perspektiv – og gennem en række afhandlinger baseret på ringmærkning og beslægtede teknikker.

En særlig grund til at markere begivenheden er selvfølgelig, at ringmærkningen startede i Danmark. H. Chr. C. Mortensen er universelt anerkendt som den, der påbegyndte systematisk ringmærkning (se fx artiklen *Marking* i B. Campbell & E. Lack (1985): *A dictionary of birds*. Poyser, Calton.). Tiden var ganske vist moden, og forskellige tilløb var gjort rundt omkring; men Mortensen kom altså først med en teknik meget lig den, vi kender i dag. Om Mortensens pionérarbejde og den senere udvikling – med et par afstikkere til

Færøerne og Grønland – og om ringmærkningens superstar, storken, kan læses i de indledende artikler s. 187-234.

Ringmærkning går essentielt ud på at gøre fugle genkendelige, enten individuelt eller som medlemmer af en årgang, en koloni el.lign. Det første er tilfældet med det, man normalt først tænker på i forbindelse med ringmærkning: stort anlagte systemer (i dag dækkende lande eller hele kontinenter), hvor fugle i stort tal forsynes med metalringe (evt. vingemærker el.lign.) med individuelle numre og en returadresse. Ved genfund har man dermed fået kendskab til to (sjældent flere) af fuglens opholdssteder, med tilhørende datoer. Sådanne oplysninger kan bruges til at kortlægge fugletrækket og til at bestemme dødelighed og andre demografiske parametre – det sidste dog i høj grad vanskeliggjort af fortolkningsproblemer, der kun delvist er løst ved udviklingen af sofistikerede statistiske metoder (de fleste dødeligheds-

angivelser i håndbogslitteraturen, især for ungfugle, er af højst tvivlsom værdi). En "klassisk" brug af ringmærkningsdata ses i artiklen s. 235-240, hvor Jan Tøttrup Nielsen & Jan Drachmann undersøger spredning hos Duehøg, mens et moderne studium af dødelighed baseret på ringmærkning gives af Morten Frederiksen s. 241-246. En mere speciel brug af ringmærkningsdata er Thomas Bregnballes undersøgelse af forskellige aspekter af net-drukning hos Skarver (s. 247-254).

Også fangststal (og andre "biprodukter") ved ringmærkningen kan rumme værdifulde oplysninger, specielt når mærkningerne udføres systematisk; se artiklen af Jørgen Rabøl (s. 219-229).

Ved specielle undersøgelser, fx af stedtrohed eller bestandsomsætning i en koloni eller et begrænset geografisk område, benyttes ofte farvede ringe af plastik med eller uden inskription, beregnet på aflæsning af levende fugle. I visse tilfælde kan sådanne projekter antage et omfang og en karakter, hvor offentligheden ligesom ved almindelig ringmærkning bidrager med fund, og hvor fuglenes bevægelser således også kan studeres. Her er det en indlysende fordel, at samme individ kan følges gennem adskillige aflæsninger. Som det fremgår af tabellerne i artiklen af Carsten Rahbek & Jesper Johannes Madsen (s. 195-205) kan data fra sådanne projekter få et kolossalt omfang. Den slags mega-projekter er dog undtagelsen, idet de

fleste specialprojekter har et langt mindre omfang og et mere specifikt sigte. Et godt eksempel er Ole Thorups rylestudier (s. 255-265).

I nyere tid har den tekniske udvikling gjort det muligt at følge et begrænset antal fugle mere eller mindre kontinuert vha. radiosendere. Radiotelemetri, hvor fuglen detekteres fra jorden, er en prismæssigt overkommelig teknik til at lokalisere fugle inden for et relativt lille område (se Peter Sunde s. 267-270), omend metoden kan udvides geografisk (og prismæssigt) ved detektering fra fly. I den rigtig dyre ende ligger studier baseret på satellit telemetri, hvor et eksempel gives af Christian Glahder et al. (s. 271-276). Radio- og satellit telemetri kan desuden kombineres med brugen af forskellige sensorer, så de transmitterede signaler ikke blot lokaliserer fuglen, men også fortæller om fysiologiske forhold, aktivitet og andet.

På den måde er grænsen mellem ringmærkning i bred forstand og instrumentbaserede studier af fritflyvende fugle vha. dataloggere ved at udviskes. Samtidig med, at vi fejrer de første 100 år med ringmærkning, er det altså ved at blive svært præcist at definere begrebet. Men det er nok de færreste, der vil opfatte det som et problem, som på nogen måde kan forstyrre stemningen under fødselsdagen.

Kaj Kampp

